

ДРАГАН ЈАКОВЉЕВИЋ

ШАПАТ ВРЕМЕНА*

ИСТИНА

Преурањена истина налик је плоду дозрелом сред летње жеге, која га лако поквари и претвори у трулеж. Нема истине која у часу спознаје остаје блистава. Лик сваке затрепери и барем мало се изобличи под ударима вихора лажи на мирну површину зденца живота, на којој се истина спокојно огледала.

Време у којем њено лице почиње да поприма нове, мање јасне облике, увек је кратко, али увек довољно дуго да се из његових откуцаја изнова роди прича о високом светионику живота и једном мргодном облаку сумње, који га у зло доба наткрили.

*

ИЛУЗИЈА

Презир и охолост према сваком трајању и ономе што бити мора, па умилна скрушеност над успутним, залазећим сјајем, увек ми истим бодежом и једнако болно запарају вид. Равнотежа која нас спушта, диже и узима, једна је и свагдашња. Дахом оне међу звездама, дишу и ове, међу птицама, крошњама и орошеним махунама.

Као без сваког мајушног и бунтовног камичка, што би да поквари призор савршеног мозаика природе, тако би и без тебе могао овај, у којем си и тако на трен.

Не мораш више ништа. Јер, глас о изабраности да својим махнитим проласком настаниш живот, онако како ти је воља, није била свест, већ илузија. Он јесте, ти само живиш.

* Фрагменти из истоимене књиге у рукопису.

*

ИСЦЕЉЕЊЕ

Тама је станиште страха. Дете си и верујеш како ће сваког тренутка, из мрачних одаја и углова изронити наказни становници доњег света и одвући те ка свом бездану, усудиш ли се да ка њему крочиш. Узалуд подсмешљиви погледи одраслих и мајчине благе, утешне речи.

Онда одрастеш и схватиш да су те лагали. Твоја бојазан није престала, само се, уместо мислима о наказним силама мрака, сада храни истинама. Укажу ти се изненада, када ишчезне светлост. Омамљују те заводљивим сенкама, које вешто скривају ожиљке на избразданим лицима њихових господара.

Душу им отвараш лако, с ужитком. Не мариш што повратак светлу може бити мучан, када жеља умине. Тада посрћеш и квариш, али потрагу за излазом из доњег света, на путу исцељења, настављаш. Спознаш, махнеш, опростиш.

Најзад, заборавиш.

*

ДАР И КАЗНА

Када пожели да те дарује, живот ти пружа блага вреднија од оних која опажаш. А науми ли да ти их ускрати, празнина коју пред тобом отвара увек је већа од оне којој се надаш.

Као што истина постаје терет, закорачи ли у простор подсвесног, тако се и потискивана срећа лако нагиње ка својој супротности. Ако не умеш са оним што волиш, живот ти настани оним што мораш.

*

УЛИЦА ЧУДА

Зашто улудо просипати позлату којом је неко, наклоњен теби, украсио овај непоновљиви дан и даровао ти га, не тражећи ништа заузврат? Сакупљај је и чувај за неке другачије дане. Можда ће бити обојени маглама и избраздани кишама, онакви какве живот, брзо и ненадано, уме да настани крај било чијег станишта.

Али и тада, пусти, нека остану онакви какви су једино могући; одрази човековог лица на површини мирне језерске воде. За

насмејане лепи, на љутите гневни, са мноштвом питања и тајни – изговорених, прећутаних, оних тек наслућених и никада одго-нетнутих.

Сва лица овога дана део су тебе; он очекује да их што пре заволиш и уживаш у њима, јер је игра у његовој чудесној улици одавно почела. У њој се, упамти, још нико није два пута веселио, нити је поново прошао њоме.

*

ДВА ПУТА

Ако се ломиш да ли би за слаткоречивом и гиздавом лудошћу, овенчаном разнобојним светиљкама, или за досадном, ћутљивом и тугаљивом мудрошћу, упути се супротно од стазе на коју су крочила твоја чула.

Не осврћи се дозивањима омамљујућих мириса, лепљивих од свежих боја и дрско смелих снова. Кренеш ли њиховом стазом, видећеш како твоја крила, попут лептирових, остају спржена снагом те ужарене светлости, којој није требало хрлити олако, ни тако снажно.

Мудрост је спорија и често хрома, али је њено станиште вечност, у чијим ће се дубинама наше душе и за хиљаду година, као и сада, напајати соковима божанске крепкости. Ако је твоје време олујно и није кадро да у мноштву гласова препозна мудрост, ти је пронађи и сачувај. Заклањај је и штити длановима, као спасоносни пламичак који ће, када невреме прође, осветљавати бића из којих ће се поново рађати људи.

*

ИСКУШЕЊЕ

Ниједна стаза те неће одвести циљу, ако га ниси одабрао, нити утирања и најкраћег пута може бити без прошлости, посуте искрама кратких ужитака у лепоти и дугих лутања по беспућу; лаких уздигнућа ка светлу и тешких тумарања по тмини; усклика радости пред нестварним и болних спотицања пред истинитим.

Оно, не особито важно, којим си дарован данас, сутра ће ти значити. Само се треба учити умећу слушања, јер све велико, у живот улази без куцања и кроз њега корача тихо. Искушава твоје стрпљење када немаш, човечност када имаш и мудрост када изгубиш.

*

НЕСВОДЉИВО

Има самообмана које ненадано, наизглед непризване, прови-ре између тананих нити човекове подсвести и од тајанствених, једва видљивих и безобличних гостију, прерасту у његову страст. У невреме своде несводљиво и не маре што остатке рачуна подвлаче земаљском цртом, подложном сваком губитку.

Ако већ морам, преко те линије не желим смеран, нити бих могао да са оне, друге стране, овом чудесном свету махнем руком скрушеног бића.

Не очекуј да ћу постојати ако не живим, нити да ћу знати, не будем ли сањао.

*

ШАПАТ ВРЕМЕНА

Странице времена, јуче туробног и муклог, данас ведрога и разиграног, прелиставамо све журније, без пажње. Оне већ излистане прекривамо новим, нешчитаним. Некада их слажемо одједном, у хрпама које, сем нас, неће имати ко да прочита, ни да распреди.

Они стрпљивији и срећнији, који познају језик времена, кажу да им је шуштање његових страница открило нека од највећих блага овога света. У једном од тих одсјаја пише да су дубине твоје душе једине из којих нико други, сем тебе, не може да изрони ма шта налик на срећу.

Пожелиш ли да ослушнеш шапат времена или упознаш његов језик, учини да из твог ока најпре ишчезну сенка прошлости и ореол будућности – две коби сувишне у овом савршеном универзуму тренутка, једином нашем станишту.

*

ВЕТАР С МИРИСОМ ТРАВА

Најважније ти нисам рекао. Ветар већ мирише на траве, па ће и људи, можда, у тренутку пожелети да својим животима подреде твој. Указују се на трен, са друге стране прозорског окна, док одлучно или погурени под својим теретима, браздају плавкасто-сиве остатке дана.

Не знам хоћеш ли им отворити, али питања прећути, учини ли ти се чудним што је свако, па и ово време самртно и што свом увиру хита журно, и онда када жеђ гаси водом из набујалих потока живота.

Омамљујући привид сања свој слатки, шарени сан, безбрижно и мирно, као да не зна да је у мапе твојих дана уцртан овлаш и да ветар с мирисом трава неће бити једини.

*

ПУТОВАЊЕ

Управо сам се вратио с треће четвртине Месеца. И тамо беже од бола. Обилазе око стрмих литица и своја тела ка подножју пуштају лагано, низ благе, ушушкане завијутке греха. Крај ретких окука изазова, промичу шћућурени и неми, док им не умакну. Онда се окрећу, ругају се и грохотом ликују, као да је путу крај.

Путују оном страном Месеца на којој је бол најмања. Неважно им је болује ли он због њих, и зато туда могу само једном. И тамо се живот открива, али и зауставља, укаже ли се коме привид да га је открио.

*

ВРЕДНОСТ И МЕРА

Увек када споменеш вредност и своје право да судиш, помисли како човеков ум није у стању да потпуно сагледа и разуме готово ништа из света који настањује и дели са безброј другачијих форми живих.

Оно, чију вредност би да измериш, овде је из истих разлога као и ти. Када испуни свој задатак, лако се преобрази у нови облик, за тебе нежив, али по вишим мерилима можда безвремено жив.

Ако су изворишта свих невоља у сталним поразима светла у борби за простор у нашем памћењу, можда би права мера за вредност могло бити време које нам протекне у памћењу учињене добротe. Нису ли управо ти тренуци најефемернији, од свих знаних нам пролазности?

*

ЖЕЗЛО И ФРУЛА

Данас сам био срећан, због сунца чији су зраци, после толико преваљених светлосних година, накратко успевали да људима дотакну чело, образе и врат и дошапну им како ће ускоро однекуд поново извирити; због ладолежа у малом врту, који је весело грабио својим висинама, осокољен истим шапатам; због поветарца који нам је у косе уплитао неке другачије звуке, а у ноздрве уносио мирисе и свежину удаљених крајева планете, желећи да нам их тако приближи.

Али јасно сам видео и како се у један део мене увлачи патња, заривајући се ужурбано у обале моје свести. Била је тиха, али непрестана: због човековог усуда који уме да, једним замахом, по савршеном складу проспе семе несклада; да природно обесмисли његовом супротношћу, а срећу несрећом.

Ако је сваки човек јединствен по разноликости космичког у свом телесном и бестелесном, постоји ли ишта кадро да његовом жезлу и мачу удахне снагу пастирске фурле и тако животу пронађе смер?

*

ОДСУСТВО СКЛАДА

Међу формама живих, једино човек ретко и невољно пристаје да буде такнут искрама склада, којима невидљива космичка рука дарежљиво и упорно прожима све саздано од љубави, божанске или наше. Једино човек сагорева у борби доказивања да је оно што није. Оно што није био, нити би могао бити.

У тај бесмисао утапа своје једино земаљско време и оно највредније с њим: снове, зачете, али недосањане. Са свим својим заблудама, хрли онамо где му буђења нема. У безглас, нетрагом.

*

ОСВЕТА МУДРОШЋУ

И твоје срце ће, можда, једном почети да крвари и посрће под сечивом неправде и злих наума, а да у свом видокругу нећеш успети да разазнаш лица оних који их шаљу.

Опасно је и бесмислено тада бол и љутњу показивати на лицу, у речима или делима. Нека ти поглед и тада остане занесен и благ, а речи овенчане лепотом и узвишене.

Једино освета мудрошћу оправдава твоје постојање и чини га смисленим. Као мајушни облак, у светлост уздигнут.

*

РАВНОТЕЖА ШУМЕ

За све постоје разлози, али је непрекидно трагање за доказима погрешно колико и неверовање у њих. Тежину свачије улоге, па и твоје, вагају горњи тасови и немој мислити како се без твоје роле може, јер је мала и без великих речи. Одсуство само једне колоније јежева или орловског гнезда, ремети равнотежу читаве шуме и на неко време мења њене законе, макар остала божја створења и не знала за разлоге промена.

Живот је краћи од одраза који оставља у твом оку. Осмотриш ли га, видећеш како се с временом сабија уз ивицу пута и почиње да кружи око тачке спајања прошлог, са оним што ће доћи. Бесмислен је покушај опирања, на размеђу будућег и свега бившег.

*

СРЕЋА

Може ли твоја срећа ишта да значи другима? Имају ли разлога да јој се радују они који су је пронашли, па изгубили, или им се њено лице указало тек на трен, вративши се потом у своју дубоку и хладну сенку?

Нећеш постати велики, ако се својој златној и до врха пуној здели гласно дивиш и показујеш је онима који своју нису успели да дохвате, или им је исклизнула из руку, када су то покушали.

Твоја величина сразмерна је броју дарова које поделиш, још док их примаш. А, ако нешто у тој прегршти изостане, остани спокојан и захвали се дародавцу, јер без спознаје одсуства не може бити ни среће. На хармонији коју тако ствараш, почива свет.

*

ВРЕМЕНА И ЊИХОВЕ ЛУДЕ

Времена су као и људи, добра или зла. И свако има своје луде. Другачијег су руха, али увек истог наума: да смехом унизе мудрост, кроз привид игре. И ништа им, због притајеног страха од нових унижења, неће бити замерено.

Лудама је увек важније живети него вредети, па склоност подсмеху лако обоје умећем варања. Своје безбројне, наказне змајеве пуштају упорно, али бесциљно, несвесни да ће, не овладају ли умећем припадања себи, залуд чекати нове, погодне ветрове.

*

ВРЕМЕ ПРОВЕРА

Услови, тако, и укотви се у наше животе, време великог спремања и провера јесмо ли и колико корисни свету који нас је створио; која су од многобројних врата испред нас забрављена, која притворена, која напола отворена и има ли оних на која би се и без куцања могло ући.

А срећа као срећа. Смеје се и игра, каткад за леђима, катакад пред очима својих поданика, ретко откривајући све своје дражи у тренуцима у којима је силно жељена и ишчекивана.

Увлачи се у човеков живот неопажено, тајним путањама, а своје присуство обзнањује тамо где јој се најмање надају: крај врата, случајно отворених, ко зна због чега и ко зна када.

*

УМОРАН

Не марим више за оне који свој ум снисходљиво препуштају пламену зачетом из црних искри безумља, из незнања за које се истрајно боре.

Све мање ми је важно што игра светлости и чаролија боја на покретним сликама од којих је саздан свет, у њиховим очима изгледају другачије.

Умарам се од веровања како ће једном схватити да су највеће лепоте овога света саткане од надања и снова; да су постојбине најлепших нада међу тужним сазвежђима и да крила на којима нам их живот шаље изгледају баш тако; да су најдивнији снови они којима нас бол дарује.

Ипак, верујем да заборавом не треба побеђивати време. Јер њега готово и нема. Можда, тек за осмех, у који се сабила вечност, да заједно творе трен.

*

БЕЗ ПОЗДРАВА

Када све ставиш на своје и позакључаваш врата свих својих борилишта, нити које те везују са собом самим одједном почну да се тање, истежу и пуцају.

Брзо настављаш покидано, сигуран да чиниш праву ствар. Али узалуд. Мрвљењем другачијег у себи, затиреш свако право на останак у свету омамљујућих боја, чудесних звукова и заводљивих мириса.

Онај ко себе не мери мерама из сновиђења, из игре излази без најаве. И без поздрава. Врати се у своје ништа, а да и не зна.

*

ФРАГМЕНТИ

Од живота отимамо невелике, осликане фрагменте и слажемо их, свако у свој мозаик. Неки ту игру доврше за свог века, а некима умакне време. Исклизне изненада, под теретом тривијалних мисли и дела, које смо му, каткад и свесно, слагали на плећа у данима за које смо веровали да су само и занавек наши.

Започето тада настављају други, вештији у тој изазовној, али увек неизвесној игри надмудривања са животом. Јер ниједан у низу ваздушастих фрагмената који промичу крај нас брже од хука реке живота којом плутају, па призвани од човека застану у његовом оку, не тежи свом месту у том расутом мозаику времена, већ неком другом. И тако, у круг. Само време зна зашто.

Као што велики космички сат не хаје за мере нашег времена, тако ни ишчезнуће твојих дана не обзнањује никакву коначност. Преображај обмотан заборавом, одузме ти обалу на којој си до тада седео, заокупљен фрагментима, али онда изнова, чист и цепова пуних времена свог новог света, крећеш у борбу и уживаш у својим делима, која нарастају, храњена твојим страдалништвом.